

การบริหารอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิค สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษา
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 โดยใช้หลักอิทธิบาท 4*
Bilateral System Administration Vocational Education Based on the
Four Paths to Accomplishment in Technical Colleges under
Vocational Institute of Northeast Region 3

เมือง สุวรรณแสนทวี¹, กฤตยากร ลดาวัลย์² และเอนก ศิลปนิลมาลัย³
Mueang Suwansaentavee¹, Kittayakorn Ladawan² and Anake Silpanilmalaya³
มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด^{1,2,3}
Mahamakut Buddhist University Roi Et Campus^{1,2,3}
Email : mueang5599@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การบริหารอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิค 2) เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นการบริหารอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิค 3) เพื่อศึกษาเสนอแนะการบริหารอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิค สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 โดยใช้หลักอิทธิบาท 4 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ บุคลากรของวิทยาลัยเทคนิคสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 และกลุ่มบุคลากรในสถานประกอบการ รวม 254 คน เครื่องมือเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการคำนวณดัชนีจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การบริหารอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิค โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง 2. ความต้องการจำเป็นการบริหารอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิค พบว่า โดยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.22 ด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุดคือ ด้านการจัดการเรียนการสอนรองลงมาคือ ด้านการจัดการฝึกอาชีพด้านการจัดหลักสูตร ส่วนด้านที่มีความต้องการจำเป็นต่ำสุดคือ ด้านการวัดและการประเมินผล 3. ข้อเสนอแนะการบริหารอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิค สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 โดยใช้หลักอิทธิบาท 4

* Received August 31, 2020; Revised October 22, 2020; Accepted November 25, 2020

สถานศึกษาและสถานประกอบควรร่วมมือกันจัดการสอนทฤษฎีและขั้นตอนการฝึกปฏิบัติงานให้ครอบคลุมหลักสูตร ควรวิเคราะห์เนื้อหาการสอนทฤษฎีให้สอดคล้องกับการสอนปฏิบัติ จัดกิจกรรมการปฏิบัติที่เป็นประสบการณ์ตรงต่อการประกอบอาชีพและทักษะอาชีพ

คำสำคัญ : การบริหารอาชีวศึกษา; ระบบทวิภาคี; หลักอิทธิบาท 4

ABSTRACT

The objectives of the research article were 1) to study the current condition and desirable condition of bilateral system administration vocational education based on the four paths to accomplishment in Technical colleges, 2) to study the needs of Bilateral system administration vocational education based on the four paths to accomplishment in Technical colleges, 3) study the suggestions of Bilateral system administration vocational education based on the four paths to accomplishment in Technical colleges under vocational institute of Northeast region 3. The sample group used in this research was 254 personnel of Technical under vocational institute of Northeast region 3 and the group of personnel in establishment. The instrument used for data collection was a 5 rating scale. The statistics used in data analysis comprised percentage, frequency, mean, standard deviation and Modified Priority Needs Index.

The research results showed that: 1. The current condition and desirable condition of Bilateral system administration vocational education based on the four paths to accomplishment in Technical colleges under vocational institute of Northeast region 3. Overall is at a medium level. 2. The needs of Bilateral system administration vocational education based on the four paths to accomplishment in Technical colleges under vocational institute of Northeast region 3 found that the overall needs were average 0.22. When considering the most needed was instructional management, followed by vocational management, the curriculum management, whereas the lowest need was measurement and evaluation. 3. Recommendations for Bilateral system administration vocational education based on the four paths to accomplishment in Technical colleges under vocational institute of Northeast region 3 were schools and establishment should collaborate to provide the theory and training to cover the

curriculum. The content of theoretical teaching should be provided in accordance with establishment, organize practical activities that were direct experience towards careers and profession skills, perform systematic tasks and had successful results. There should be activity forms suitable for learner group, and the establishment should provide assessments and evaluations of internships throughout the semester.

Keywords : Administration Vocational Education; Bilateral System; Four Parts to Accomplishment

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

การบริหารอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีโดยการสนับสนุนจากรัฐบาลสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน มีมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 นับจนถึงปี พ.ศ. 2545 มีสถานประกอบการสนใจร่วมจัดการศึกษาระบบทวิภาคี เป็นจำนวนมากและขยายสาขาการจัดมากขึ้น จำนวนผู้เรียนทวิภาคีเพิ่มมากขึ้น (จรรยา ทัพพะกุล ณ อยุธยา, 2546) แต่ระบบนี้จะสำเร็จบรรลุวัตถุประสงค์ได้ต้องได้รับความร่วมมือจากบุคลากร ทั้งของ วิทยาลัยและสถานประกอบการเพราะมีผลการวิจัยในระยะแรกของการจัดระบบทวิภาคี พบว่า นักเรียน ที่เรียนในระบบทวิภาคี ยังขาดทักษะพื้นฐานใน การทำงาน ขาดคุณธรรมจริยธรรม และความรับผิดชอบ ในการปฏิบัติ (จำปี อุ่เงิน, 2541) อีกทั้งการประสานความร่วมมือกับสถานประกอบการและองค์กร ภาคเอกชน ยังไม่กว้างขวาง ขาดระบบงานที่จูงใจให้สถานประกอบการเห็นคุณค่าของความร่วมมือ ทำให้คุณภาพของผู้เรียนยังไม่เป็นไปตามความต้องการ และได้รับการยอมรับ (ศิริพรรณ ชุมนุม, 2545)

การบริหารการอาชีวศึกษาตามพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 ที่ประกาศใช้เมื่อวันที่ 5 มีนาคม 2551 กำหนดการบริหารการอาชีวศึกษาไว้ในหลายมาตรา เริ่มจากมาตรา 8 การบริหาร การอาชีวศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพ จัดได้โดยรูปแบบ ดังต่อไปนี้ (1) การจัดการศึกษาในระบบ เป็นการ จัดการศึกษาวิชาชีพที่เน้นการศึกษาในสถานศึกษาอาชีวศึกษา หรือสถาบันเป็นหลัก โดยมีการกำหนด จุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลา การวัดและประเมินผล เพื่อเป็นเงื่อนไขในการสำเร็จ การศึกษาที่แน่นอน (2) การศึกษานอกระบบ เป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนด จุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการศึกษา ระยะเวลา การวัดและการประเมินผลที่เป็นเงื่อนไขของการสำเร็จ การศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ ของบุคคลแต่ละกลุ่ม (3) การศึกษาระบบทวิภาคี เป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่เกิดจากข้อตกลงระหว่าง สถานศึกษาอาชีวศึกษา หรือสถาบันกับสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ ในเรื่องการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน การวัดผลและประเมินผล โดยผู้เรียนใช้เวลาส่วนหนึ่งใน สถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบัน และเรียนภาคปฏิบัติในสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงาน

ของรัฐ และเพื่อประโยชน์ในการพัฒนากำลังคน สถานศึกษาหรือสถาบันสามารถจัดการศึกษาตามรูปแบบต่างๆ ดังกล่าว อย่างไม่อย่างหนึ่ง หรือหลายรูปแบบก็ได้ และควรจะจัดการศึกษาระบบทวิภาคีเป็นสำคัญ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2552) สถาบันการอาชีวศึกษาตามที่กล่าวได้มีการจัดตั้งขึ้นตามกฎหมายกระทรวงศึกษาธิการ การรวมสถานศึกษาอาชีวศึกษา เพื่อการจัดตั้งสถาบันการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2555 ซึ่งออกตามความในมาตรา 5 วรรคหนึ่ง และมาตรา 13 แห่งพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 รวม 19 สถาบันและให้มีชื่อตามภาคภูมิศาสตร์ อาทิ สถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง สถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ สถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้ เป็นต้น สำหรับภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีการจัดตั้งขึ้น 5 สถาบัน ได้แก่ (1) สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 1 ประกอบด้วยวิทยาลัยเทคนิคหนองคาย วิทยาลัยอาชีวศึกษาหนองคาย วิทยาลัยเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมการต่อเรือหนองคาย วิทยาลัยเทคนิคบึงกาฬ วิทยาลัยเทคนิคหนองบัวลำภู วิทยาลัยเทคนิคเลย วิทยาลัยอาชีวศึกษาเลย วิทยาลัยเทคนิคอุดรธานี วิทยาลัยอาชีวศึกษาอุดรธานี และวิทยาลัยเทคนิคกาญจนาภิเษกอุดรธานี (2) สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2 ประกอบด้วย วิทยาลัยเทคนิคสกลนคร วิทยาลัยเทคโนโลยีและการจัดการนครพนม วิทยาลัยเทคนิคบ้านแพง และวิทยาลัยการอาชีพพนมมณฑลราชินีมุกดาหาร (3) สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 ประกอบด้วย วิทยาลัยเทคนิคกาฬสินธุ์ วิทยาลัยเทคนิคมหาสารคาม วิทยาลัยอาชีวศึกษามหาสารคาม วิทยาลัยเทคนิคขอนแก่น วิทยาลัยอาชีวศึกษาขอนแก่น วิทยาลัยการอาชีพขอนแก่น วิทยาลัยเทคนิคร้อยเอ็ด วิทยาลัยอาชีวศึกษาร้อยเอ็ด และวิทยาลัยการอาชีพร้อยเอ็ด (4) สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4 ประกอบด้วย วิทยาลัยเทคนิคอุบลราชธานี วิทยาลัยอาชีวศึกษาอุบลราชธานี วิทยาลัยเทคนิคเดชอุดม วิทยาลัยเทคนิคศรีสะเกษ วิทยาลัยการอาชีพศรีสะเกษ วิทยาลัยเทคนิคยโสธร และวิทยาลัยเทคนิคอำนาจเจริญ (5) สถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 5 ประกอบด้วย วิทยาลัยเทคนิคนครราชสีมา วิทยาลัยอาชีวศึกษานครราชสีมา วิทยาลัยเทคนิคหลวงพ่อดุณ ปรีสุทโธ วิทยาลัยเทคนิคสุรินทร์ วิทยาลัยเทคนิคชัยภูมิ วิทยาลัยเทคนิคบุรีรัมย์ วิทยาลัยเทคนิคคูเมือง วิทยาลัยเทคนิคสุรินทร์ และวิทยาลัยอาชีวศึกษาสุรินทร์ (ราชกิจจานุเบกษา, 2550)

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีโดยใช้หลักอิทธิบาท 4 ของวิทยาลัยเทคนิค สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 ซึ่งจะได้นำรูปแบบอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี โดยใช้หลักอิทธิบาท 4 ที่พัฒนาแล้วนำมาบริหารจัดการให้เหมาะสมต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การบริหารอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิค สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 โดยใช้หลักอภิปาท 4

2.2 เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นการบริหารอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิค สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 โดยใช้หลักอภิปาท 4

2.3 เพื่อศึกษาเสนอแนะการบริหารอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิค สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 โดยใช้หลักอภิปาท 4

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

3.1 วิทยาลัยเทคนิคทั้ง 4 แห่ง อันได้แก่ วิทยาลัยเทคนิคขอนแก่น วิทยาลัยเทคนิคกาฬสินธุ์ วิทยาลัยเทคนิคมหาสารคาม และวิทยาลัยเทคนิคร้อยเอ็ด สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 ได้นำไปใช้และขยายผลในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี แผนกวิชาการต่างๆ ที่เปิดสอนในสถานศึกษาต่อไป

3.2 ได้ทราบความต้องการจำเป็นการบริหารอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิค สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 โดยใช้หลักอภิปาท 4

3.3 ได้ขอเสนอแนะแนวทางการบริหารอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิค สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 โดยใช้หลักอภิปาท 4 เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมต่อไป

4. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหารอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิค สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 โดยใช้หลักอภิปาท 4 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บุคลากรในของวิทยาลัยเทคนิค สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 (จำนวน 4 แห่ง) ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 17 คน ครูผู้สอนเฉพาะจำนวน 115 คน และกลุ่มบุคลากรในสถานประกอบการ ประกอบด้วย ผู้จัดการหรือเจ้าของกิจการ หรือหัวหน้าฝ่ายบุคลากร จำนวน 41 คน และครูฝึกในสถานประกอบการ จำนวน 81 คน รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 254 คน ได้มาดังนี้ (1) กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางจซีและมอร์แกน (Krejcie, R.V. and Morgan D.W., 1970) และ (2) การเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Sampling) (บุญชุม ศรีสะอาด, 2554) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีความเที่ยงตรง

ของเนื้อหา(Content Validity) เท่ากับ 0.67-1.00 และมีความเชื่อมั่นเท่ากับ .92 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการคำนวณดัชนีจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น

5. ผลการวิจัย

การศึกษาสภาพการบริหารอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิค สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 โดยใช้หลักอภิปาธ 4 ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัยมีดังนี้

5.1 สภาพปัจจุบันการบริหารอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิค สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 โดยใช้หลักอภิปาธ 4 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการวัดและการประเมินผล รองลงมา คือ ด้านการจัดหลักสูตร ด้านการจัดการฝึกอาชีพส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน และสภาพที่พึงประสงค์การบริหารอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิค สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 โดยใช้หลักอภิปาธ 4 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการวัดและการประเมินผล รองลงมา คือ ด้านการจัดหลักสูตร ด้านการจัดการฝึกอาชีพ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน

5.2 ความต้องการจำเป็นการบริหารอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิค สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 โดยใช้หลักอภิปาธ 4 พบว่า ความต้องการจำเป็นโดยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.22 เมื่อพิจารณาด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุดที่สุดคือ ด้านการจัดการเรียนการสอนมีค่า $PNI_{modified} = 0.23$ รองลงมาคือ ด้านการจัดการฝึกอาชีพ มีค่า $PNI_{modified} = 0.21$ ด้านการจัดหลักสูตรมีค่า $PNI_{modified} = 0.21$ ส่วนด้านที่มีความต้องการจำเป็นต่ำสุด คือ ด้านการวัดและการประเมินผล มีค่า $PNI_{modified} = 0.19$ ผู้วิจัยได้นำผล $PNI_{modified}$ มาเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นดังนี้ 1)ด้านการจัดการเรียนการสอน 2)ด้านการจัดการฝึกอาชีพ 3)ด้านการจัดหลักสูตร 4)ด้านการวัดและการประเมินผล

5.3 ข้อเสนอแนะการบริหารอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิค สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 โดยใช้หลักอภิปาธ 4 พบว่า 1)ด้านการจัดหลักสูตร สถานศึกษาและสถานประกอบการร่วมมือกันจัดการสอนทฤษฎีและขั้นตอนการฝึกปฏิบัติงานให้ครอบคลุมหลักสูตร ร่วมกันวิเคราะห์หลักสูตรและการจัดทำขั้นตอนการเรียนทฤษฎีและการฝึกงานในสถานประกอบการ 2)ด้านการจัดการเรียนการสอนสถานศึกษา และสถานประกอบการควรจัดให้มีการวิเคราะห์เนื้อหาการสอนทฤษฎีให้สอดคล้องกับการสอนปฏิบัติในสถานประกอบการ จัดอบรมร่วมกันระหว่างครูสอนทฤษฎีและครูฝึกในสถานประกอบการ และจัดบรรยากาศกับสภาพแวดล้อมที่สอดคล้อง

กับแผนการจัดการเรียนรู้และการฝึกปฏิบัติ 3)ด้านการจัดการฝึกอาชีพสถานประกอบการจัดกิจกรรมการปฏิบัติที่เป็นประสบการณ์ตรงต่อการประกอบอาชีพและทักษะอาชีพ ดำเนินงานที่เป็นระบบและมีผลลัพธ์ด้านความสำเร็จ ตลอดจนเป็นที่ไว้วางใจที่ได้รับมอบหมาย ควรมีรูปแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับขนาดของกลุ่มผู้เรียน กิจกรรมที่สอน สถานที่ที่จัดกิจกรรม และควรมีการนัดหมายการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี มีการเอื้อเฟื้อกันระหว่างร่วมกิจกรรม 4)ด้านการวัดและการประเมินผลสถานประกอบการควรจัดให้มีการวัดผลและประเมินผลในการฝึกงานเป็นระยะตลอดภาคเรียนและควรมีการวัดผลและประเมินผลในการฝึกงานเป็นระยะตลอดภาคเรียน

6. อภิปรายผลการวิจัย

6.1 สภาพปัจจุบันการบริหารอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิค สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 โดยใช้หลักอิทธิบาท 4 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการจัดการศึกษาของสถานศึกษาจะประสบความสำเร็จบรรลุเป้าหมายเพียงใดขึ้นอยู่กับการบริหารจัดการศึกษา โดยมีผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบบริหารจัดการศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลโดยอาศัยหลักการบริหารต่างๆ ตามสภาพการณ์ของสถานศึกษา และสำหรับการบริหารอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิคจะประกอบไปด้วย 4 องค์ประกอบ คือ 1)การจัดหลักสูตร 2)การจัดการเรียนการสอน 3)การจัดการฝึกอาชีพ 4)การวัดและการประเมินผล โดยการใช้อิทธิบาท 4 ที่เป็นฐาน ในส่วนที่เกี่ยวกับจิตตะไว้ว่า คำว่าเอาใจใส่หมายถึง ความว่า ใจจดจ่ออยู่กับเรื่องนั้น เช่นในเรื่องที่เราจะคิดจะค้นจะปฏิบัติในเรื่องอะไรเอาใจคิดไว้เสมอพูดกับตัวเองไว้บ่อยๆ คิดไว้บ่อยๆ กำลังใจมันก็เกิดขึ้นในการที่จะศึกษาในการที่จะปฏิบัติในการที่จะก้าวหน้าไปในทางที่ถูกที่ชอบ เพราะมีความคิดจดจ่ออยู่ในเรื่องนั้น เราจะตั้งจุดไว้ ตั้งเข็มไว้ แล้วใจก็อยู่กับเรื่องนั้น อยู่ด้วยปัญญาอยู่ด้วยเหตุผล จิตตะ คือ ความจดจ่อใส่ใจ หรือความตั้งมั่นของจิตใจ คือการมีสมาธิ จิตตะ คือ ความเอาใจใส่จดจ่อ ได้แก่ การทำใจให้เข้มแข็ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประภาส เกตุไทย (2556) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนากลยุทธ์การบริหารการจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ในวิทยาลัยเทคนิคภาคเหนือตอนล่าง ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารการจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีที่ปฏิบัติมาก

6.2 สภาพที่พึงประสงค์การบริหารอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิค สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 โดยใช้หลักอิทธิบาท 4 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการวัดและการประเมินผลรองลงมา คือ ด้านการจัดหลักสูตร ด้านการจัดการฝึกอาชีพ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหารอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิคในด้านของการจัดหลักสูตรมีการจัดให้มีการวิเคราะห์เนื้อหาการสอนทฤษฎีให้สอดคล้องกับการสอนปฏิบัติในสถานประกอบการจัดทำหลักสูตร

การอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีเน้นพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพ สถานศึกษาและสถานประกอบการร่วมกัน วิเคราะห์หลักสูตรและการจัดทำขั้นตอนการเรียนทฤษฎีและการฝึกงานในสถานประกอบการมีการจัด กิจกรรมเสริมหลักสูตร ในด้านทักษะวิชาชีพโดยใช้อิทธิบาท 4 ตามข้อตกลงระหว่างสถานศึกษากับสถาน ประกอบการ จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ในด้านทักษะวิชาชีพโดยใช้อิทธิบาท 4 ตามข้อตกลงระหว่าง สถานศึกษากับสถานประกอบการ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 (สำนักงาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2552) มาตรา 8(3) การศึกษาระบบทวิภาคี เป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพ ที่เกิดจากข้อตกลงระหว่างสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบันกับสถานประกอบการรัฐวิสาหกิจ หรือ หน่วยงานของรัฐในเรื่องการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน การวัดผลการประเมินผลโดยผู้เรียนใช้เวลา ส่วนหนึ่งในสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบัน และเรียนภาคปฏิบัติในสถานประกอบการรัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ และเพื่อประโยชน์ในการผลิต และพัฒนากำลังคน สถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือ สถาบัน สามารถจัดการศึกษาได้หลายรูปแบบก็ได้ แต่ตั้งนี้ สถานศึกษาอาชีวศึกษา หรือสถาบันนั้น ต้องมุ่งเน้นการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีเป็นสำคัญ และแนวคิดของ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2559) ให้ความหมายของเครือข่ายความร่วมมือไว้ว่า หมายถึง การที่ปัจเจกบุคคล องค์กร หน่วยงานหรือ สถาบันใดๆ ได้ตกลงที่จะประสานเชื่อมโยงหากันภายใต้วัตถุประสงค์หรือข้อตกลงอย่างใดอย่างหนึ่ง ร่วมกันอย่างเป็นระบบโดยกลุ่มเครือข่ายจะต้องแสดงออกเป็นการลงมือกระทำกิจกรรมร่วมกัน

6.3 ความต้องการจำเป็นการบริหารอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิค สังกัดสถาบัน การอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 โดยใช้หลักอิทธิบาท 4 ด้านที่มีความต้องจำเป็นสูงสุดคือ ด้านการจัดการเรียนการสอนรองลงมาคือ ด้านการจัดการฝึกอาชีพด้านการจัดหลักสูตร ส่วนด้านที่มี ความต้องจำเป็นต่ำสุดคือ ด้านการวัดและการประเมินผล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การบริหารอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิค ได้นำหลักอิทธิบาท 4 มาใช้ขับเคลื่อนการบริหาร หมายถึง เครื่องที่นำไปสู่ความสำเร็จ ประกอบด้วย ฉันทะ คือ ความพอใจ วิริยะ คือ ความพากเพียร จิตตะ คือ ความเอาใจใส่ และวิมังสา คือ การไตร่ตรอง อาจกล่าวได้ว่าเป็นหลักธรรมที่ปฏิบัติเพื่อเอาชนะปัญหาและ อุปสรรคต่างๆ เป็นหนทางนำไปสู่ความสำเร็จในการปฏิบัติหน้าที่การทำงานต่างๆ ตามที่มุ่งหวังไว้ โดยมีการ จัดทำหลักสูตรการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีเน้นพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพ (จิตตะ) สถานศึกษา และสถาน ประกอบการจัดให้มีการวิเคราะห์เนื้อหาการสอนทฤษฎีให้สอดคล้องกับการสอนปฏิบัติในสถาน ประกอบการ (วิมังสา) หลักสูตรมีความสอดคล้องกับหลักอิทธิบาท 4 (ฉันทะ) วัดและประเมินผลให้ครบทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย (วิริยะ) สอดคล้องกับแนวคิดของ พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) (2550) กล่าวไว้ว่า หลักอิทธิบาท แปลว่า ธรรมเครื่องให้ถึงอิทธิ (ฤทธิ์หรือความสำเร็จ) หรือ ธรรมที่เป็นเหตุให้ประสบความสำเร็จ หรือแปลง่ายๆ ว่า ทางแห่งความสำเร็จมี 4 อย่าง คือ ฉันทะ (ความไม่พอใจ) วิริยะ(ความเพียร) จิตตะ(ความคิดจดจ่อ) และวิมังสา(ความสอบสวนไตร่ตรอง)

แปลให้จำง่ายตามลำดับ มีใจรักพากเพียรทำ เอาจิตฝึกฝน ใช้ปัญญาสอบสวน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เฉลิมศักดิ์ นามเชียงใต้ (2557) ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิคสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 ผลการวิจัยพบว่าสภาพการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิคสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยโดยรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีระดับการปฏิบัติสูงสุด 3 ลำดับแรก คือ ด้านความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ รองลงมาคือ ด้านการฝึกงานในสถานประกอบการและ ด้านการจัดการเรียนการสอนตามลำดับสำหรับด้านที่มีระดับการปฏิบัติต่ำที่สุด คือ ด้านการจัดการและรูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิค สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 ผู้วิจัยนำเสนอรูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิค สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 ที่ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ขึ้นและผ่านการยืนยันรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วยองค์ประกอบ 6 ด้าน ดังนี้ 1)ด้านการบริหารจัดการ 2)ด้านหลักสูตร 3)ด้านการจัดการเรียนการสอน 4)ด้านการฝึกงานในสถานประกอบการ 5)ด้านความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ และ 6)ด้านการวัดผลและประเมินผล

7. ข้อเสนอแนะ

7.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

7.1.1 จากผลการวิจัย สภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์และการบริหารอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิค สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 โดยใช้หลักอิทธิบาท 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น เพื่อเป็นการส่งเสริม สนับสนุนให้มีการดำเนินการเพื่อการบริหารอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิค สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 โดยใช้หลักอิทธิบาท 4 ต่อไป หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรมีการร่วมมือกันกำหนดแนวทางปฏิบัติตามนโยบายไปในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องแต่ละบริบทของแต่ละสังกัด ซึ่งจะทำให้การบริหารอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิคเกิดการพัฒนามีประสิทธิภาพต่อไป

7.1.2 จากการหาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified}) สูงสุด เพื่อหาแนวการบริหารอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิคที่ได้เห็นควรให้นำค่าที่ได้มาทำการพิจารณาในการบริหารงานเป็นอันดับต้น ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนการสอน วิทยาลัยควรจัดแผนการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับการประกอบวิชาชีพในพื้นที่ หรือแหล่งอุตสาหกรรมที่สถานศึกษานั้นๆ ตั้งอยู่(วิมังสา)

7.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

7.2.1 สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ควรส่งเสริมให้มีการดำเนินการเพื่อการบริหารโดยการร่วมมือกันกำหนดแนวทางปฏิบัติตามนโยบายไปในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องแต่ละบริบทของแต่ละสังกัด ซึ่งจะทำให้การบริหารอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิคเกิดการพัฒนามีประสิทธิภาพต่อไป

7.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

7.3.1 ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาจัดการหลักสูตรระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิค

7.3.2 ควรวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการจัดการเรียนการสอน สถาบันอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิค

7.3.3 ควรวิจัยและพัฒนารูปแบบการจัดการฝึกอาชีพ สถาบันอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิค

7.3.4 ควรศึกษารูปแบบหรือแนวทางการประเมินผลการปฏิบัติงานของสถาบันอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิค

8. บรรณานุกรม

- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2559). **อนาคตใหม่ของการศึกษาไทยในยุค Thailand 4.0**. สืบค้นเมื่อ 27 เมษายน 2562. จาก <http://www.li.mahidol.ac.th/conference2016/thailand4.pdf>
- จรรยา ทัพพะกุล ณ อยุธยา. (2546). **การศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพ**. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- จำปี อุ้งเงิน. (2541). **ปัญหาการเรียนการสอนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระบบทวิภาคีในวิทยาลัยเทคนิคภาคเหนือตามหลักสูตร 2538**.แพร่ : วิทยาลัยเทคนิคแพร่.
- เฉลิมศักดิ์ นามเชียงใหม่. (2557). **การพัฒนารูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัยเทคนิค สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3**. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : บริษัท สุวีริยาสาส์น จำกัด.
- ประภาส เกตุไทย. (2556). **การพัฒนากลยุทธ์การพัฒนาการบริหารจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในวิทยาลัยเทคนิคกลุ่มภาคเหนือตอนล่าง**. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา ยุทธศาสตร์การบริหารและการพัฒนา. มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2550). **ธรรมนุญชีวิต**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

- ราชกิจจานุเบกษา. (2550). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550. สืบค้นเมื่อ 28 เมษายน 2562. จาก [https://www.ombudsman.go.th/10/documents/law/Constitution 2550.pdf](https://www.ombudsman.go.th/10/documents/law/Constitution%202550.pdf)
- ศิริพรรณ ชุมชุม. (2545). กระบวนการและยุทธศาสตร์การเรียนรู้ตลอดชีวิตสำหรับผู้มีอายุสูงกว่า 16 ปี. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2552). ระเบียบสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาว่าด้วยการบริหารสถานศึกษา พ.ศ. 2552. กรุงเทพฯ : กรมอาชีวศึกษา.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3). 607– 610.